

Центральноукраїнський національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-
педагогічної роботи

_____ Кириченко А.М.

« ____ » _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(шифр і назва напрямку підготовки)

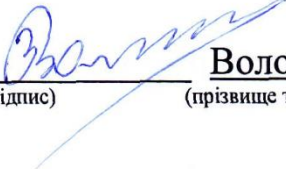
Факультет економічний
(назва факультету)

2025-2026 навчальний рік

Розробник: д.е.н., професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи Марина СЕМИКІНА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

(підпис) Володимир ЗАЙЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	Цикл фахової підготовки	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: <u>051 – Економіка</u> (шифр і назва) Освітня програма: <u>«Економіка підприємства »</u>	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр:	
		1-й	1-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,5	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		32 год.	
		Практичні	
		32 год.	
		Самостійна робота	
		56 год.	
		Вид контролю	
		екзамен	екзамен

Мова навчання українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітня компонента «Економіка праці та соціально-трудові відносини» спрямована на формування цілісного розуміння закономірностей використання людського потенціалу у сфері праці та набуття практичних умінь для управління продуктивністю, оплатою й умовами праці, розвитку соціального діалогу та забезпечення гідної і безпечної праці.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є забезпечення у здобувачів достатнього рівня теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для:

- розуміння закономірностей і механізмів функціонування ринку праці, регулювання зайнятості, безробіття та соціально-трудових відносин на різних економічних рівнях;
- формування знань про організацію праці, нормування, планування робочого часу та чинники зростання продуктивності;
- оволодіння сучасними методами аналізу та прийняття економічно обґрунтованих рішень щодо оплати та стимулювання праці, дотримання державних гарантій і соціальних стандартів;
- набуття здатності розробляти й упроваджувати управлінські рішення у сфері мотивації, розвитку персоналу, охорони праці й запобігання виробничим ризикам;
- підвищення ефективності використання трудового потенціалу на засадах гідної праці, соціальної відповідальності, недискримінації та правової коректності.

Завдання навчальної дисципліни полягають у формуванні у здобувачів компетентностей, що передбачені освітньо-професійною програмою, зокрема:

- формування здатності до системного аналізу та розв'язання комплексних завдань у сфері ринку праці, зайнятості, безробіття та інституційних умов соціально-трудових відносин;

- набуття навичок роботи з даними та нормативною базою, вміння критично аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;

- вміння розробляти креативні рішення з організації та мотивації праці, балансування робочого часу, підвищення продуктивності;

- набуття навичок щодо управління персоналом, розвитку компетентностей і внутрішньої мобільності, запобігання професійним ризикам та забезпечення охорони праці.

3. Результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і ме го ди отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти дотримуються принципів академічної доброчесності та усвідомлюють наслідки їх порушення. Відвідування занять є важливою складовою навчання: усі здобувачі мають бути присутні на лекціях і практичних заняттях курсу. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії. Недопустимі: запізнення; користування мобільними телефонами, планшетами та іншими пристроями під час занять з ненавчальною метою; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань. Освітній процес у Центральнотехнічному національному технічному університеті здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

5. Програма навчальної дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин (л/п/с)
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИНКУ ПРАЦІ, ЗАЙНЯТОСТІ ТА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН		
1	Тема 1. «Економіка праці та соціально-трудова відносина» як навчальна дисципліна Предмет, об'єкт, завдання та місце навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносина в системі економічних наук. Сутність праці, її види. Основні категорії економіки праці. Методи дослідження в економіці праці.	2/2/4
2	Тема 2. Ринок праці: структура та механізми функціонування Попит на працю, пропозиція праці, рівновага на ринку праці та ціна робочої сили. Сегментація ринку праці та його інституційне середовище. Роль держави, професійних спілок та організацій роботодавців у регулюванні ринку праці.	2/2/4
3	Тема 3. Зайнятість і безробіття Поняття та форми зайнятості; повна, часткова, нестандартна зайнятість. Безробіття: види, причини, показники та соціально-економічні наслідки. Державна політика сприяння зайнятості: активні й пасивні заходи.	2/2/4
4	Тема 4. Людський капітал і професійний розвиток Сутність людського капіталу та його формування. Інвестиції в освіту і професійну підготовку: економічна доцільність та віддача. Безперервний розвиток компетентностей і кваліфікацій.	2/2/5
5	Тема 5. Продуктивність праці Поняття рівня й динаміки продуктивності праці; чинники зростання. Показники вимірювання продуктивності: натуральні, вартісні та трудові. Напрями підвищення продуктивності: удосконалення організації праці та технологій.	2/2/5
6	Тема 6. Нормування праці та організація робочого часу Принципи нормування праці, види норм і підходи до їх установа. Баланс робочого часу, режими праці та відпочинку. Планування трудомісткості робіт і скорочення втрат робочого часу.	2/2/5

7	Лекція 7. Охорона праці та безпека праці Організація системи управління охороною праці на підприємстві. Оцінка та попередження виробничих ризиків, профілактика травматизму. Культура безпеки праці та збереження здоров'я працівників.	2/2/5
8	Лекція 8. Соціально-трудові відносини Сутність, принципи та суб'єкти соціально-трудових відносин. Колективні переговори, колективні договори та угоди. Вирішення трудових конфліктів: посередництво, примирні процедури, страйк.	2/2/5
9	Тема 9. Трудове право та регулювання праці Джерела трудового права. Трудовий договір і його види. Робочий час, час відпочинку, дисципліна праці та відповідальність сторін. Забезпечення рівних можливостей і недопущення дискримінації у праці.	2/2/5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ОПЛАТИ ПРАЦІ, УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ		
10	Тема 10. Нерівність доходів і диференціація оплати праці Показники нерівності та диференціації доходів населення. Причини відмінностей в оплаті праці та соціально-економічні наслідки. Політика зменшення нерівності в оплаті праці.	2/2/5
11	Тема 11. Оплата праці: форми та системи Державні гарантії в оплаті праці. Форми та системи оплати праці. Тарифна та безтарифна системи. Почасова та відрядна форми оплати праці, преміювання. Оплата за результатами праці та компетентностями.	2/2/4
12	Тема 12. Мінімальна заробітна плата і соціальні стандарти доходів Економічна сутність мінімальної заробітної плати та її вплив на ринок праці. Прожитковий мінімум, середня та медіанна заробітна плата. Індексація грошових доходів населення.	2/2/4
13	Тема 13. Мотивація праці та залученість персоналу Теорії мотивації праці та їх практичне застосування. Мотиви у сфері праці. Матеріальні та нематеріальні стимули праці. Оцінювання залученості персоналу та зв'язок із результативністю в мотиваційному менеджменті.	2/2/4
14	Тема 14. Планування й управління персоналом Планування чисельності та складу персоналу, кадровий резерв. Підбір, відбір і адаптація працівників. Утримання персоналу, плинність кадрів і робота з талантами.	2/2/4
15	Тема 15. Трансформації у сфері праці Техніко-технологічні зміни та їх вплив на працю і зайнятість. Дистанційна та гнучка зайнятість: організація, облік і контроль результатів. Підвищення кваліфікації та перенавчання в умовах змін.	2/2/5
16	Тема 16. Макроекономічні аспекти ринку праці та політика зайнятості Взаємозв'язок економічного зростання, інфляції та безробіття. Державна політика зайнятості та доходів населення. Інформаційні джерела моніторингу ринку праці та офіційна статистика.	2/2/5
Разом		32/32/56

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота		лекції	практичні	самостійна робота
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИНКУ ПРАЦІ, ЗАЙНЯТОСТІ ТА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН								
Тема 1. «Економіка праці та соціально-трудові відносини» як навчальна дисципліна 1. Предмет, об’єкт, завдання та місце навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини в системі економічних наук	7	2	2	3				

2. Сутність праці, її види. Основні категорії економіки праці. 3. Методи дослідження в економіці праці.								
Тема 2. Ринок праці: структура та механізми функціонування 1. Попит на працю, пропозиція праці, рівновага на ринку праці та ціна робочої сили. 2. Сегментація ринку праці та його інституційне середовище. 3. Роль держави, професійних спілок та організацій роботодавців у регулюванні ринку праці..	7	2	2	3				
Тема 3. Зайнятість і безробіття 1. Поняття та форми зайнятості; повна, часткова, нестандартна зайнятість. 2. Безробіття: види, причини, показники та соціально-економічні наслідки. 3. Державна політика сприяння зайнятості: активні й пасивні заходи.	7	2	2	3				
Тема 4. Людський капітал і професійний розвиток 1. Сутність людського капіталу та його формування. 2. Інвестиції в освіту і професійну підготовку: економічна доцільність та віддача. 3. Безперервний розвиток компетентностей і кваліфікацій.	7	2	2	3				
Тема 5. Продуктивність праці 1. Поняття рівня й динаміки продуктивності праці; чинники зростання. 2. Показники вимірювання продуктивності: натуральні, вартісні та трудові. 3. Напрями підвищення продуктивності: удосконалення організації праці та технологій.	7	2	2	3				
Тема 6. Нормування праці та організація робочого часу 1. Принципи нормування праці, види норм і підходи до їх установлення. 2. Баланс робочого часу, режими праці та відпочинку. 3. Планування трудомісткості робіт і скорочення втрат робочого часу.	7	2	2	3				
Лекція 7. Охорона праці та безпека праці 1. Організація системи управління охороною праці на підприємстві. 2. Оцінка та попередження виробничих ризиків, профілактика травматизму. 3. Культура безпеки праці та збереження здоров'я працівників.	7	2	2	3				
Лекція 8. Соціально-трудові відносини 1. Сутність, принципи та суб'єкти	7	2	2	3				

соціально-трудових відносин. 2. Колективні переговори, колективні договори та угоди. 3. Вирішення трудових конфліктів: посередництво, примирні процедури, страйк.								
Тема 9. Трудове право та регулювання праці 1. Джерела трудового права. Трудовий договір і його види. 2. Робочий час, час відпочинку, дисципліна праці та відповідальність сторін. 3. Забезпечення рівних можливостей і недопущення дискримінації у праці.	7	2	2	3				
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ОПЛАТИ ПРАЦІ, УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ								
Тема 10. Нерівність доходів і диференціація оплати праці 1. Показники нерівності та диференціації доходів населення. 2. Причини відмінностей в оплаті праці та соціально-економічні наслідки. 3. Політика зменшення нерівності в оплаті праці.	7	2	2	3				
Тема 11. Оплата праці: форми та системи 1. Державні гарантії в оплаті праці. Тарифна та безтарифна системи. 2. Почасова та відрядна форми оплати праці, преміювання. 3. Оплата за результатами праці та компетентностями.	8	2	2	4				
Тема 12. Мінімальна заробітна плата і соціальні стандарти доходів 1. Економічна сутність мінімальної заробітної плати та її вплив на ринок праці. 2. Прожитковий мінімум, середня та медіанна заробітна плата. 3. Індексація грошових доходів населення.	8	2	2	4				
Тема 13. Мотивація праці та залученість персоналу 1. Теорії мотивації праці та їх практичне застосування. 2. Матеріальні та нематеріальні стимули праці. 3. Оцінювання залученості персоналу та зв'язок із результативністю.	8	2	2	4				
Тема 14. Планування й управління персоналом 1. Планування чисельності та складу персоналу, кадровий резерв. 2. Підбір, відбір і адаптація працівників. 3. Утримання персоналу, плинність кадрів і робота з талантами.	8	2	2	4				
Тема 15. Трансформації у сфері праці 1. Техніко-технологічні зміни та їх	9	2	2	5				

вплив на працю і зайнятість. 2. Дистанційна та гнучка зайнятість: організація, облік і контроль результатів. 3. Підвищення кваліфікації та перенавчання в умовах змін.								
Тема 16. Макроекономічні аспекти ринку праці та політика зайнятості 1. Взаємозв'язок економічного зростання, інфляції та безробіття. 2. Державна політика зайнятості та доходів населення. 3. Інформаційні джерела моніторингу ринку праці та офіційна статистика.	9	2	2	5				
Всього за семестр	150	32	32	56	4	2		

7. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Практичне заняття 1. «Економіка праці та соціально-трудова відносини»: предмет і методи 1. Предмет, об'єкт і завдання дисципліни; місце в системі економічних наук. 2. Сутність праці, види праці; базові категорії (робоча сила, зайнятість, продуктивність, оплата праці). 3. Методи дослідження: статистичні, економіко-математичні, порівняльні, нормативні. 4. Дискусія: чому економіка праці є міждисциплінарною і як це впливає на управлінські рішення. 5. Практичний кейс: сформулювати перелік показників і джерел даних для аналізу праці на обраному підприємстві.	2	
2	Практичне заняття 2. Ринок праці: попит, пропозиція, інституції 1. Попит на працю й пропозиція праці; ринкова рівновага і ціна робочої сили. 2. Сегментація ринку праці; первинний і вторинний сегменти, мобільність. 3. Інституційне середовище: держава, профспілки, організації роботодавців. 4. Дискусія: чи можливий ефективний ринок праці без інституційного регулювання. 5. Практичний кейс: аналіз локального ринку праці для однієї професії (попит, пропозиція, рівень оплати).	2	
3	Практичне заняття 3. Зайнятість і безробіття 1. Форми зайнятості: повна, часткова, нестандартна; сучасні тренди. 2. Види безробіття, причини та показники вимірювання. 3. Активні й пасивні заходи політики зайнятості. 4. Дискусія: чи зменшує гнучка зайнятість безробіття, чи лише маскує його. 5. Практичний кейс: запропонувати активні заходи для зниження молодіжного безробіття в громаді.	2	
4	Практичне заняття 4. Людський капітал і професійний розвиток 1. Формування людського капіталу; роль інвестицій в освіту. 2. Оцінювання віддачі від освіти і підготовки; ризики та	2	

	горизонти. 3. Безперервний розвиток компетентностей і кваліфікацій. 4. Дискусія: хто має фінансувати підвищення кваліфікації — працівник чи роботодавець. 5. Практичний кейс: створити матрицю компетентностей для обраної посади і річний індивідуальний план розвитку.		
5	Практичне заняття 5. Продуктивність праці 1. Рівень і динаміка продуктивності; чинники зростання. 2. Показники вимірювання: натуральні, вартісні, трудові. 3. Організаційні та технологічні резерви підвищення продуктивності. 4. Дискусія: чи завжди автоматизація підвищує продуктивність. 5. Практичний кейс: розрахувати продуктивність підрозділу та запропонувати пакет заходів для її підвищення.	2	
6	Практичне заняття 6. Нормування праці та робочий час 1. Принципи нормування, види норм і підходи до встановлення. 2. Баланс робочого часу; втрати і методи їх скорочення. 3. Режими праці та відпочинку; планування трудомісткості. 4. Дискусія: чи можливе одночасне скорочення робочого часу і зростання результативності. 5. Практичний кейс: скласти баланс робочого часу для підрозділу, визначити втрати і запропонувати план зниження.	2	
7	Практичне заняття 7. Охорона праці та безпека 1. Система управління охороною праці на підприємстві. 2. Оцінка і попередження виробничих ризиків; профілактика травматизму. 3. Культура безпеки і збереження здоров'я працівників. 4. Дискусія: безпека — витрати чи інвестиція. 5. Практичний кейс: побудувати карту ризиків робочих місць і короткий план профілактичних заходів.	2	
8	Практичне заняття 8. Соціально-трудові відносини 1. Сутність, принципи, суб'єкти соціального діалогу. 2. Колективні переговори, договори та угоди. 3. Вирішення трудових конфліктів: посередництво, примирні процедури, страйк. 4. Дискусія: як зробити колективний договір дієвим, а не формальним. Практичний кейс: підготувати проєкт розділу колективного договору (оплата праці або режим роботи).	2	
9	Практичне заняття 9. Трудове право і регулювання праці 1. Джерела трудового права; трудовий договір і його види. 2. Робочий час, час відпочинку; дисципліна праці, відповідальність сторін. 3. Рівні можливості та недискримінація. 4. Дискусія: межа між гнучкістю роботодавця і трудовими гарантіями працівника. 5. Практичний кейс: провести експертизу типового трудового договору на відповідність гарантіям і вимогам.	2	
10	Практичне заняття 10. Нерівність доходів і диференціація оплати 1. Показники нерівності та диференціації доходів. 2. Причини відмінностей в оплаті; соціально-економічні наслідки, досвід розвинених країн та України.	2	

	3. Політика зменшення нерівності в оплаті. 4. Дискусія: позитивні і негативні наслідки нерівності доходів і зрівнялівки в доходах. 5. Практичний кейс: оцінити розрив у доходах на невеликій вибірці та запропонувати 2–3 кроки для політики доходів підрозділу або організації.		
11	Практичне заняття 11. Оплата праці: форми і системи 1. Державні гарантії; тарифні і безтарифні системи. 2. Почасова і відрядна форми, преміювання. 3. Оплата за результатами праці та за компетентностями. 4. Дискусія: чи робить оплата за результат систему оплати справедливою. 5. Практичний кейс: підготувати короткий перелік правил преміювання підрозділу з обов’язковими вимогами до якості та безпеки.	2	
12	Практичне заняття 12. Мінімальна заробітна плата і соціальні стандарти 1. Сутність мінімальної заробітної плати та вплив на ринок праці. 2. Прожитковий мінімум, середня і медіанна заробітна плата. 3. Індексація грошових доходів. 4. Дискусія: підвищення «мінімалки» – користь для мотивації чи ризик для зайнятості. 5. Практичний кейс: поррахувати, як підвищення виплат на фіксований відсоток змінить місячні витрати на оплату праці у підрозділі.	2	
13	Практичне заняття 13. Мотивація та залученість персоналу 1. Теорії мотивації і практичні застосування. 2. Матеріальні та нематеріальні стимули. 3. Оцінювання залученості і зв’язок з результативністю. 4. Дискусія: чи можлива висока залученість персоналу до досягнення цілей підприємства без підвищення зарплати. 5. Практичний кейс: підготувати програму «5 кроків для підвищення залученості персоналу» на найближчий місяць.	2	
14	Практичне заняття 14. Планування і управління персоналом 1. Планування чисельності та складу; кадровий резерв. 2. Підбір, відбір і адаптація працівників. 3. Утримання персоналу, плинність, робота з талантами. 4. Дискусія: чи завжди кадровий резерв знижує ризики для бізнесу. 5. Практичний кейс: відібрати 3 посади, сформулювати вимоги до претендента на кожну посаду і запропонувати для кандидатів програму професійного розвитку.	2	
15	Практичне заняття 15. Трансформації у сфері праці 1. Техніко-технологічні зміни і вплив на зайнятість. 2. Дистанційна та гнучка зайнятість: організація, облік, контроль результатів. 3. Підвищення кваліфікації та перенавчання. 4. Дискусія: чи замінять нові технології більшість робочих місць, чи створять нові. 5. Практичний кейс: розробити короткий регламент дистанційної роботи підрозділу з показниками результативності.	2	
16	Практичне заняття 16. Макроаспекти ринку праці і політика зайнятості	2	

	1. Взаємозв'язок зростання, інфляції та безробіття (описово). 2. Державна політика зайнятості та доходів населення. 3. Моніторинг ринку праці: офіційна статистика і використання даних. 4. Дискусія: чи здатні державні програми оперативно збільшити зайнятість у кризові періоди. 5. Практичний кейс: скласти перелік із 5 ключових показників ринку праці регіону та дати коротку інтерпретацію кожного.		
	Разом	32	

8. Самостійна робота

Самостійна навчальна робота здобувача вищої освіти розрахована на формування практичних навичок у роботі здобувача вищої освіти зі спеціальною літературою орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем правового захисту споживачів.

Самостійна робота здобувача вищої освіти включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- поглиблене вивчення тем або питань, передбачених робочою програмою для самостійного вивчення;
- підготовку звіту з виконаної самостійної роботи;
- підготовку звіту з практичних робіт;
- підготовку до проходження рубіжних контролів.

Тематика завдань для самостійної роботи студентів

Тема	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ринок праці України: сучасні тенденції зайнятості, безробіття та сегментація	3	4
2	Мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум і медіанна зарплата: вплив на мотивацію та зайнятість	7	
3	Форми та системи оплати праці: почасова, відрядна, оплата за результат і компетентності (порівняльний аналіз)	7	
4	Продуктивність праці: методи вимірювання, чинники зростання та резерви на рівні підприємства	7	
5	Нормування праці й баланс робочого часу: підходи, помилки впровадження і шляхи удосконалення	7	
6	Соціально-трудові відносини: принципи, суб'єкти, колективні переговори та вирішення трудових конфліктів	7	
7	Людський капітал і професійний розвиток: інвестиції в освіту, віддача та безперервне навчання	7	
8	Охорона праці і культура безпеки: оцінювання ризиків, профілактика травматизму та економічні наслідки	7	
	Разом	56	

Індивідуальні завдання дослідницького змісту

- 1) Розробити програму регулювання соціально-трудових відносин на підприємстві (з акцентом на соціальний діалог, колективні переговори, запобігання конфліктам і процедури примирення)
- 2) Розробити стратегію мотивації персоналу (з поєднанням матеріальних і нематеріальних стимулів до ефективної праці та безперервного розвитку персоналу)
- 3) Розробити заходи щодо підвищення продуктивності праці на підприємстві (із використанням нормування, перепланування робочого часу і вдосконалення організації праці)
- 4) Розробити програму професійного розвитку і внутрішньої мобільності персоналу (з матрицею компетентностей, індивідуальними траєкторіями навчання та оцінюванням віддачі).
- 5) Розробити стратегію оплати праці та преміювання для працівників підрозділу підприємства (з урахуванням мінімальних гарантій, індексації, оплати за результати та компетентності, прозорої компенсаційної політики)
- 6) Розробити заходи зі зниження плинності кадрів (на основі аналізу причин звільнень, опитувань співробітників)
- 7) Розробити програму з охорони праці та управління виробничими ризиками для робочих місць підрозділу (з цілями, індикаторами безпеки та планом профілактики виробничих ризиків).
- 8) Розробити стратегію планування робочого часу і гнучких режимів (включно з дистанційною роботою/змінністю для забезпечення безперервності процесів і балансу життя та праці)

9. Методи навчання.

Під час викладання навчальної дисципліни «Торговельне підприємництво» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення та інших ТЗН;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ.
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стаді та симуляцій.
- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод; інтегровані методи; заняття із використанням ІКТ. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft (ProjectOnline, Excel), програмне забезпечення для проведення опитувань Kahoot, Mentimeter, графічний редактор Crello.
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle, Zoom, GoogleMeet.

10. Критерії та засоби оцінювання.

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, як рекомендована програмою;

- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;

- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре » (82-89 балів, B) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи

здобувача вищої освіти протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, у тому числі: перший контроль – 20 балів, другий контроль – 20 балів, третій контроль – 20 балів; 40 балів виносяться на екзамен.

11. Методичне забезпечення навчальної дисципліни:

- Семикіна М. В., Бугаєва М. В., Запирченко Л. Д. та ін. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 224 с.
Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9588/1/Praktykum_EP_STV.pdf
- Семикіна М. В., Смутчак З. В., Пасека С. Р. Сучасна теорія соціально-трудових відносин: курс лекцій: навч. посіб. Кропивницький: видавець Лисенко В. Ф., 2020. 236 с.
Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10307/1/STV.pdf

12. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

- Іляш О. І., Черненко Н. О., Шевчук О. А. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник для здобувачів ступеня бакалавра (051 «Економіка»). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. 371 с. Електронний ресурс: ela.kpi.ua/handle/123456789/63581
- Ільїч Л. М., Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Київ: Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с. Електронний ресурс: elibrary.kubg.edu.ua/33738/1/Akilina_L_Illich_EP_pidruch_FITU.pdf
- Іляш О. І., Гринкевич С. С., Шевчук О. А. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. (051 «Економіка»); за заг. ред. О. І. Іляш. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 150 с. Електронний ресурс: ela.kpi.ua/handle/123456789/35398
- Назарова Г. В. Економіка праці: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с. Електронний ресурс: econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/Nazarova.-Ekonomika-pratsi_2019.pdf
- Семикіна М. В., Бугаєва М. В., Запирченко Л. Д. та ін. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 224 с.

Електронний ресурс:

dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9588/1/Praktykum_EP_STV.pdf

6. Семикіна М. В., Смутчак З. В., Пасека С. Р. Сучасна теорія соціально-трудових відносин: курс лекцій: навч. посіб. Кропивницький: видавець Лисенко В. Ф., 2020. 236 с. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10307/1/STV.pdf
7. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Балан О. Д., Гаврилюк І. П. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с. Електронний ресурс: nubip.edu.ua/sites/default/files/u122/ekonomika_praci_navch_posibnyk_2022.pdf
8. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2024. 349 с. Електронний ресурс:

Додаткова література

9. Ільїч Л. М. Структурні трансформації транзитивного ринку праці України: монографія. Київ: Алерта, 2017. 608 с. Електронний ресурс: idss.org.ua/monografii/Ilich_LM_mono_2017.pdf
10. Мотиваційні механізми розвитку економіки на етапі євроінтеграції: колективна монографія / М. В. Семикіна, С. Д. Лучик, Л. Д. Запирченко та ін. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 281 с. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12306
11. Професійний розвиток персоналу підприємств в системі мотиваційного менеджменту: колективна монографія / М. В. Семикіна, С. В. Дудко, А. А. Орлова та ін. Кропивницький: КОД, 2021. 440 с. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10935
12. Семикіна М. В., Дмитришин Б., Журило І., Запирченко Л. Кадровий потенціал підприємства: методологія дослідження формування, оцінки та нарощування конкурентних переваг. Академічні візії, 2025, Вип. 39. Електронний ресурс: academy-vision.org/index.php/av/article/view/1683
13. Семикіна М. В., Запирченко Л. Д., Семикіна А. В. Розвиток ринків праці України та ЄС: специфіка молодіжної зайнятості. Академічні візії, 2023, № 17(23). Електронний ресурс: academy-vision.org/index.php/av/article/view/398
14. Семикіна М. В., Нісфоян С., Запирченко Л., Семикіна А. Формування кадрового потенціалу в системі управління конкурентоспроможністю підприємства на етапі повоєнної розбудови економіки. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 2024, 330(3): 549–556. Електронний ресурс: herald.khmn.edu.ua/index.php/herald/article/view/1616
15. Семикіна М. В., Костишина А. І., Семикіна А. В. Формування мотивованості персоналу в умовах інноваційних трансформацій праці, цифровізації економіки, викликів та загроз. Наукові праці ЦНТУ. Економічні науки, 2024, Вип. 12(45): 7–19. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/15000
16. Семикіна М. В., Сікорака В. І., Сікорака І. О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС. Науковий вісник Льотної академії. Серія: економіка, менеджмент та право, 2023, Вип. 8: 29–40. Електронний ресурс: fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf
17. Семикіна М. В., Дудко С. В., Гуменюк О. С. Мотиваційний механізм професійного розвитку працівників в контексті підвищення якості трудового життя. Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Економічні науки, 2021, Вип. 1: 35–48. Електронний ресурс: economy-journal.cdu.edu.ua/article/view/4209
18. Соціальна економіка: навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с. Електронний ресурс: library.hneu.edu.ua/handle/123456789/20000 (уточнити робоче посилання на репозитарій ХНЕУ)

19. Цимбалюк С. О. Індикатори оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці. Економіка та держава, 2018, № 4: 12–16. Електронний ресурс: economy.in.ua/?op=1&z=1234 (уточнити стабільне посилання за архівом журналу)

Законодавчі документи

21. Кодекс законів про працю України (чинна редакція). Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08
22. Закон України «Про оплату праці». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр
23. Закон України «Про зайнятість населення». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17
24. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14
25. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14
26. Закон України «Про колективні договори і угоди». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12
27. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр
28. Закон України «Про інформацію». Офіційний портал: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12

Інформаційні ресурси

29. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал законодавства: zakon.rada.gov.ua
30. Державна служба статистики України: ukrstat.gov.ua
31. Міністерство соціальної політики України: msp.gov.ua
32. Міністерство економіки України: me.gov.ua
33. Федерація професійних спілок України: fpsu.org.ua

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.